

TIP na VÝLET a malé zamyšlení o zaniklých obcích po roce 1945 ... KRABONOŠ

Léto se má vydařit a tak posíláme tip na výlet, který se dá zvládnout na kole. Cíl je od Třeboně vzdálen asi 30 km. Cesta kolem řeky Lužnice nás zavede až do Nové Vsi nad Lužnicí. Na jejím dnešním katastru se kdysi nacházela obec Krabonoš. Ještě před válkou bydlely v Krabonoši stovky obyvatel (rok 1921: 450 obyvatel, 69 domů), kteří byli vyhnáni podobně jako občané Nové Vsi, a větší část obce Krabonoš byla srovnána se zemí. Aby bylo dobře vidět na státní hranici, kdyby nás z Rakouska napadli tamní imperialisté. Krajina kolem Nové Vsi se pyšní krásnými meandry řeky Lužnice (Krabonošská niva) a v evropském měřítku unikátními rašeliništi. A také se bohužel chlubí typicky socialistickým paradoxem – rozpadajícím se kostelem sv. Jana Křtitele se sousední, také se rozpadající budovou pohraničnicků. Jižní hranice naší země jakoby se (byť pouze částečně) vrátila do časů monarchie-opět jsou prostupné směrem na jih. Neboť do roku 1918 lidé se usazovali kolem zemské hranice tak, jak bylo třeba, až jsme jim to na dlouhou dobu zatrhli. Po roce 1948 jsme řadu vesnic srovnali se zemí (nejen z důvodů technických potřeb elektrické železnice), když jsme ještě krátce předtím po druhé válce provedli naprosto diletantsky kompletní výměnu obyvatel. Většinou ovšem k horšímu. Tak se stalo, že ještě dnes na některá místa našeho bývalého pohraničí není moc hezký pohled a nebyl by problém, aby sloužila jako kulisy pro nějaké válečné a poválečné filmy. Třeboňsko, podobně jako i další bývalá pohraniční území, je protkáno asfaltovými cestami, hojně využívanými cyklisty. Tyto cesty vyrostly na místě bývalých kontrolních orných pásů a kontrolních stěn s elektrickou nabitých ostnatých drátů. Z některých pohraničních rot jsou docela příjemné penziony. Zmizely bývalé strážní věže (špačárny) a bohužel začínají blednout vzpomínky na to, co zde od roku 1950 bylo za totalitní oblidnosti. Pěkně opravený hřbitov v Nové Vsi je posledním svědkem, jak mizí beze stopy vzpomínky na potomky prvních osídlenců v této krajině. Toto místo, ale i mnohá další, by si zasloužilo pamětní desku, aby lidé nezapomínali tato jména původních obyvatel. Nejen kvůli mnoha zbytečným mrtvým. Ale také aby zůstalo svědectví o tom, co dokáže zaslepenost a třídní nenávisť. Mnoho se zde změnilo k lepšímu. Mnohé se již napravit nedá. Avšak historii dávnou či nedávnou bychom měli citlivě, pravdivě a velice intenzivně zveřejňovat také jako poučení o našich omylech a tragických selháních. A využít k tomu všech možných forem a způsobů, což ovšem obecně platí i pro další těžce zkoušená místa naší krásné země. Při pohledu na krásné louky a lesy tohoto čarovného kraje bychom měli více myslet i na lidi, kteří zde žili, pracovali a vytvářeli hodnoty. Jestliže jsme památku na ně zneuctili barbarskými zásahy, jakým bylo například srovnávání vesnic se zemí a vystěhovávání jejich obyvatel, měli bychom jejich životy a práci o to více připomínat a popisovat. A památky, které se ještě zachovaly, bychom neměli nechat chátrat. Jejich stav je vizitkou nás všech, bez ohledu na řadu možná trochu polehčujících okolností.

Marie K.

Kostel sv. Jana Křtitele v Krabonoši (in: <http://www.npu.cz/>)

První písemná zmínka o obci Krabonoš (Zuggers) pochází z roku 1179 a patří tak mezi nejstarší sídla západní části Vitorazska, jež bylo k tehdejšímu Československu připojeno až roku 1920. Krabonoš leží pouhých 1,5 km od česko-rakouské státní hranice, a proto byl roku 1950 pojat do vojenského pohraničního pásma. Následné vysídlení a zbourání téměř všech objektů vyvrcholilo zalesněním celého území. Z mapy vymizel i název vesnice, protože byla sloučena se sousední Novou Vsí nad Lužnicí. Jediným pozůstatkem původní zástavby vesnice ulicovitého typu, vinoucí se podél řeky Lužnice, zůstal dodnes farní kostel s farou. Kostel byl založen patrně již ve 13. století a roku 1419 je uváděn jako farní. Jeho stáří dokládá i dodnes zachovaný transfer středověké omítky s fragmentem malby sv. Jana Křtitele. Fara přiléhající ke kostelu má patrně pozdně gotický původ. Současnou klasicistní podobu dostala zřejmě po požáru roku 1807. Budova přestála i další požáry v letech 1860 a 1876 a dokonce obě světové války. Osudným se jí však stal rok 1954, kdy se ve velmi dobrém stavebním stavu dostala do rukou příslušníků pohraničního útvaru, kteří ji nechali chátrat. Od roku 1981 se neúspěšně řešil havarijní stav již nevyužívané budovy, která byla spolu s kostelem prohlášena v roce 1992 za kulturní památku. Ani tento krok však nepomohl nastartovat účinné síly k obnově památky, jejíž stav je dnes již katastrofální a zcela beznadějně vyhlížející.